

“No regret” maatregelen voor de natuur

Laaghangend fruit en maatregelen op maat

Arjen de Groot

Wageningen Environmental Research

Platform Groen Haarlemmermeer
Hoofddorp, 28 januari 2019

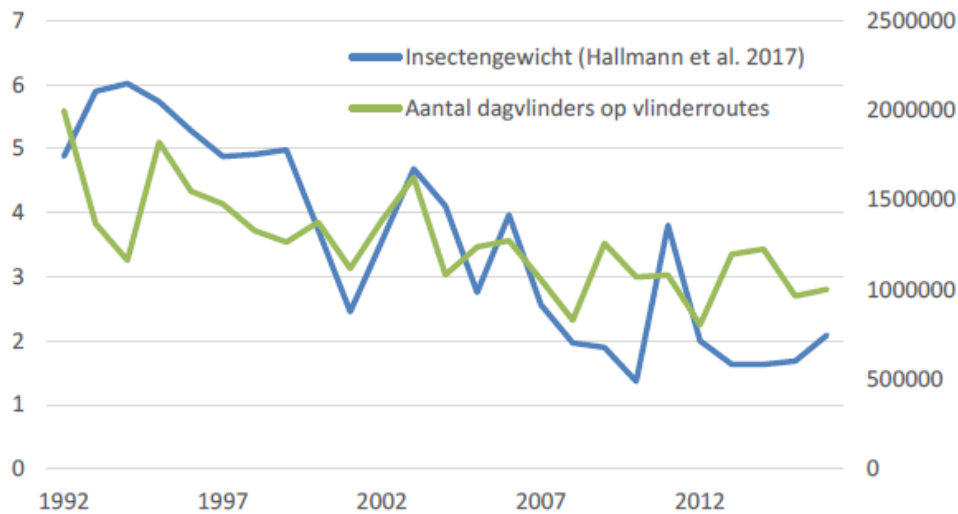
WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

100years
1918 — 2018

Natuurherstel in een dichtbevolkt land

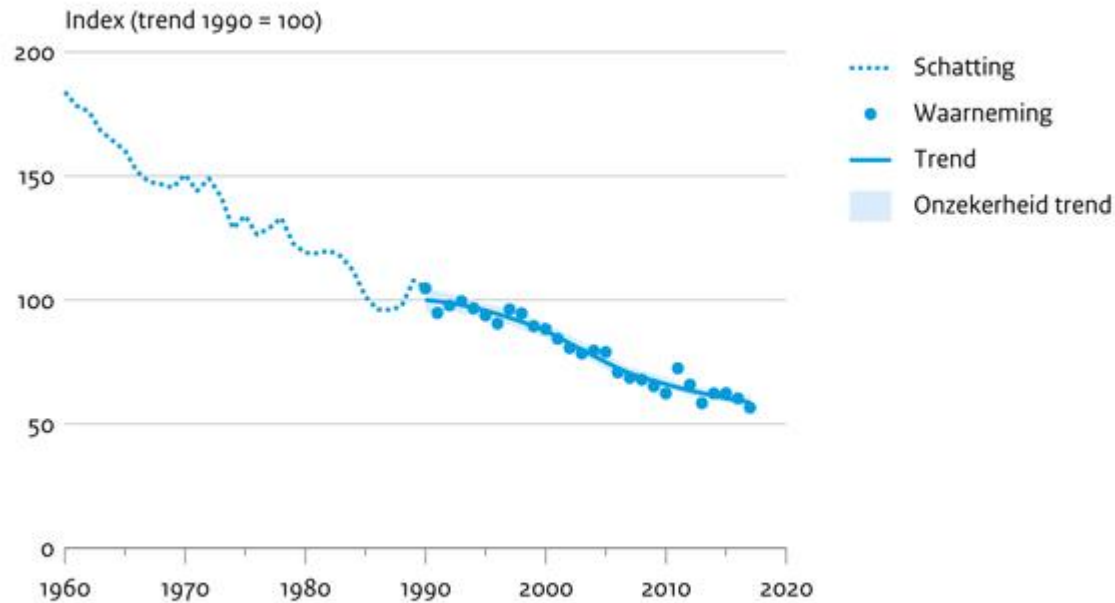
- Onze natuur staat sterk onder druk: actie vereist

Natuurherstel in een dichtbevolkt land

- Onze natuur staat sterk onder druk: actie vereist

Boerenlandvogels in Nederland

Bron: NEM (Sovon, CBS)

CBS/sep18
www.clo.nl/nl147910

Natuurherstel in een dichtbevolkt land

Belangrijkste oorzaak achteruitgang: minder geschikt leefgebied

- Minder natuurlijke elementen in het landschap
 - Minder voedsel en nestelplek
- Minder aaneengesloten natuur (versnippering)
- Lagere kwaliteit door intensief gebruik
 - Intensief (maai)beheer
 - Gebruik meststoffen
 - Gewasbeschermingsmiddelen

Natuurherstel in een dichtbevolkt land

- Gezamenlijke problemen vragen om gezamenlijke oplossingen
- Iedereen kan meedoen!
- Samenwerking, onderling begrip en breed gedragen maatregelen

Partner
Nationale Bijenstrategie

Bewustwording en educatie

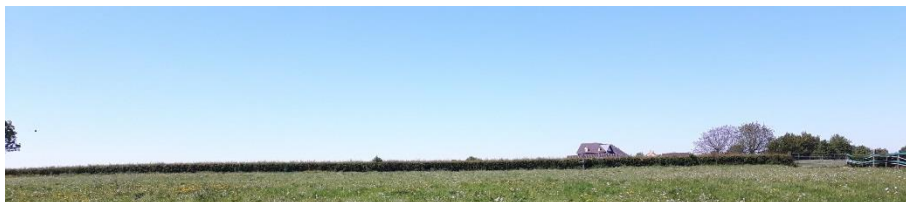

“No regret” maatregelen

- Stel duidelijke en haalbare doelen en bepaal wat daarvoor nodig is
- Denk na over eventuele negatieve bijeffecten en hoe die te voorkomen
- Denk vooraf na over kosten en tijdsinvestering
- Bepaal je ambitieniveau:
 - 1) Behoud bestaande elementen
 - 2) Verbeteren kwaliteit van bestaande elementen
 - 3) Aanleg nieuwe natuur met optimale haalbaarheid
 - focus op effect voor algemene soorten of één doelsoort
 - 4) Aanleg nieuwe natuur met optimale waarde voor biodiversiteit
 - optimale inrichting en locatie voor (zeldzame) doelsoorten

Laaghangend fruit: bestaande elementen

- Behoud van waardevolle natuurlijke elementen
 - Heggen en houtwallen
 - Poelen, vijvers
 - Akkerranden / slootkanten
 - Kruidenrijk grasland

Laaghangend fruit: bestaande elementen

- Behoud van natuurlijke nestelplekken
 - Oude stengels van riet en kruiden
 - Dood (afval)hout
 - Oude bomen

Laaghangend fruit: bestaande elementen

- Aangepast beheer om natuurwaarde op te krikken
 - Timing en interval van beheer

Laaghangend fruit: bestaande elementen

- Aangepast beheer om natuurwaarde op te krikken
 - Timing en interval van beheer

Laaghangend fruit: bestaande elementen

- Aangepast beheer om natuurwaarde op te krikken
 - Timing en interval van beheer
 - Gefaseerd maaien en snoeien

Laaghangend fruit: bestaande elementen

- Aangepast beheer om natuurwaarde op te krikken
 - Timing en interval van beheer
 - Gefaseerd maaien en snoeien
 - Gebruik het juiste materieel

Laaghangend fruit: bijvriendelijk beheer

Brochure vrij beschikbaar: [klik hier](#)

Voor meer achtergrond: [klik hier](#)

Laaghangend fruit: insectvriendelijke tuin

- Stenen eruit, planten erin
- Gazon minder en gefaseerd maaien
- Snoeien in het voorjaar
- Plant/zaai inheemse plantensoorten
- Voorkom gebruik bestrijdingsmiddelen

Laaghangend fruit: kunstmatige nesten

Haalbare maatregelen via maatwerk

Inzaaien of aanplanten:

- Maak slim gebruik van overhoekjes, perceelranden en bermen
- Gebruik ook braakliggend (bouw)land

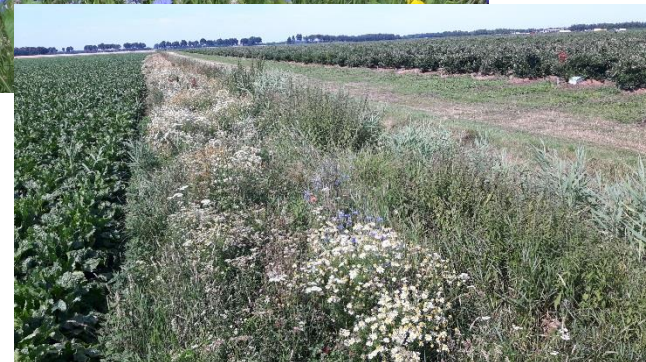

Haalbare maatregelen via maatwerk

Inzaaien en aanplanten: **kies de juiste soorten...!**

...vanuit meerwaarde voor natuur:

- Maak gebruik van de top50 drachtplanten voor bestuivers
- Lokale soorten ipv exoten
- Zoveel mogelijk meerjarige soorten

Haalbare maatregelen via maatwerk

Inzaaien en aanplanten: **kies de juiste soorten...!**

...vanuit voorkomen overlast:

- Vermijdt soorten die pesten of plagen kunnen bevorderen
- Vermijdt invasieve akkeronkruiden

Haalbare maatregelen via maatwerk

Inzaaien en aanplanten: **kies de juiste soorten...!**

...vanuit voorkomen overlast:

- Vermijdt soorten die pesten of plagen kunnen bevorderen
- Vermijdt invasieve akkeronkruiden
- inzaai op rijpad: rozetplanten die regelmatig betreden/maaien doorstaan

Meerdere vliegen in één klap

- Natuur als dienstverlener
 - Bestuivers van fruit en koolzaad
 - Natuurlijke plaagbestrijders
- Kruidenrijke vegetatie als voedsel en dekking voor insecten en vogels
- Minder kunstmest en minder ploegen stimuleert bloemen, vliegende insecten en bodemleven

Meet het effect van je activiteiten

- Kennis maken met de doelsoorten
- Effectmeting, om eventueel bij te sturen

Insectensoorten herkennen niet altijd makkelijk, maar ook niet altijd nodig

- Vergelijk maatregel vs controle
- Scoor aantal exemplaren
- Denk in herkenbare groepen
- Gebruik zoekkaarten
- Schakel expert in voor meer detail
- Samenwerking biedt kansen

Hommels		Zweefvliegen		
 Hommel onbekend: <input type="text"/>		 Zweefvlieg onbekend: <input type="text"/>		
 Boomhommel <input type="text"/>	 Akkerhommel <input type="text"/>	 Variant 1	 Variant 2	 Variant 3 Hommelbijvlieg <input type="text"/>
 Steenhommel <input type="text"/>	 Weidehommel <input type="text"/>	 Variant 1	 Variant 2	 Variant 3 Grote narcisvlieg <input type="text"/>
 Aardhommel of Veldhommel <input type="text"/>	 Tuinhommel <input type="text"/>	 Bijvlieg <input type="text"/>		
 Vierkleurige of Boomkoekoekshommel <input type="text"/>	 Grote of Tweekleurige-koekoekshommel <input type="text"/>			
 Gewone koekoekshommel <input type="text"/>				 Wesp <input type="text"/>

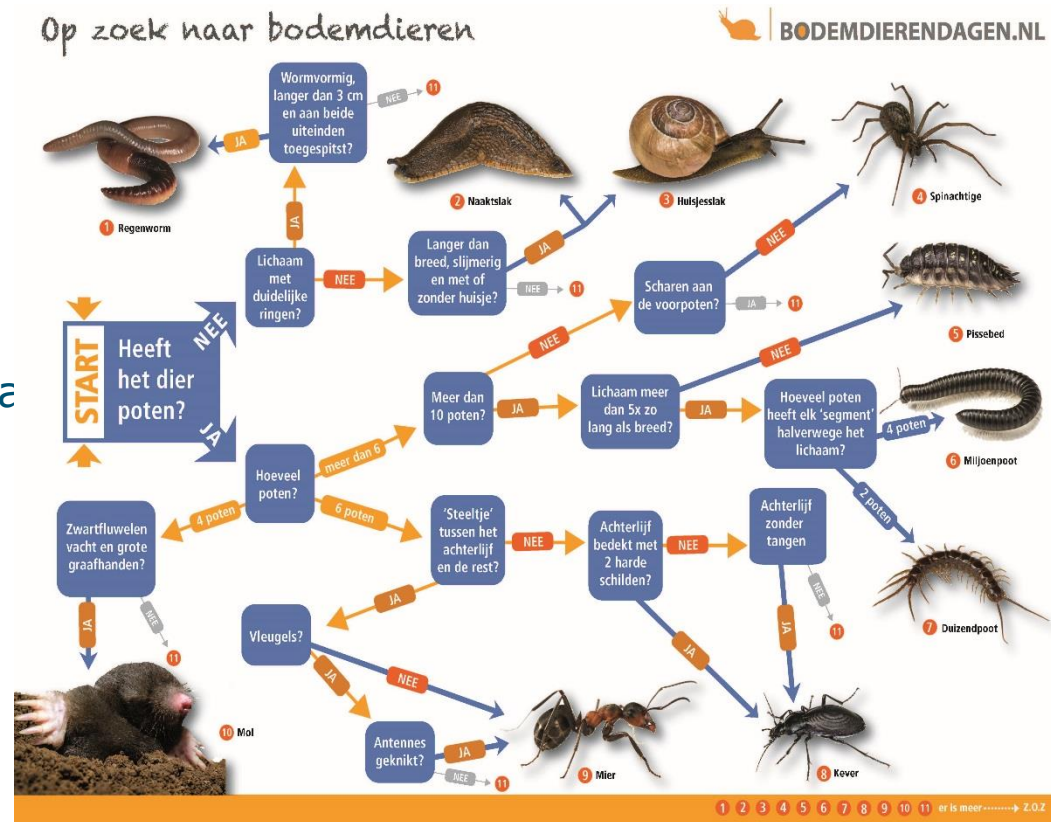
Zie: Bijtelling NL zoemt

Meet het effect van je activiteiten

- Kennis maken met de doelsoorten
- Effectmeting, om eventueel bij te sturen

Insectensoorten herkennen niet altijd makkelijk, maar ook niet altijd nodig

- Vergelijk maatregel vs controle
- Scoor aantal exemplaren
- Denk in herkenbare groepen
- Gebruik zoekkaarten
- Schakel expert in voor meer details
- Samenwerking biedt kansen

Samenwerken in het landschap

Ecologisch netwerk

- Maatregelen versterken elkaars effect
- Verbinden van natuur via stapstenen

Sociaal netwerk

- Meer enthousiasme en uitstraling
- Meer kennis en ervaring
- Collectief sta je sterker
 - Subsidies
 - Goedkoop zaai/plantgoed

Kennisimpuls Bestuivers (2017-2021)

Effectieve noodhulp voor wilde bestuivers in Nederland

www.kennisimpulsbestuivers.nl

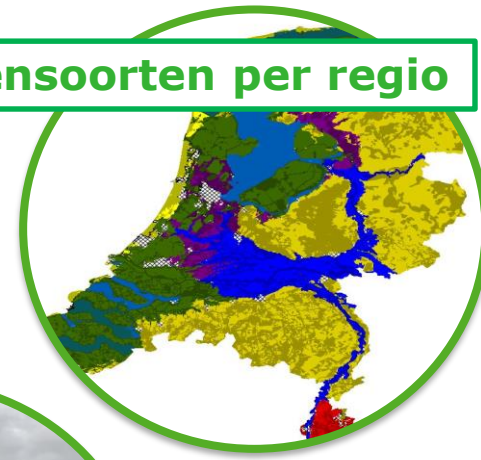

Helpdesk

Overzicht initiatieven

Bijensoorten per regio

www.wegwijzerbestuivers.nl

Succesfactoren en knelpunten

Conclusies / tips:

- Maak het jezelf niet onnodig moeilijk:
 - Kijk welke natuur je nu al hebt en behoud deze
 - Alternatief beheer resulteert vaak al in grote meerwaarde
 - Duurzaam beheer voorkomt teleurstelling en extra werk
- Maatwerk vergroot haalbaarheid en effectiviteit van nieuwe maatregelen
 - Maak gebruik van overhoekjes, taluds, minder bereden paden, etc.
 - Stel duidelijke doelen
 - Pas keuzes in inrichting en beheer daarop aan
 - Meet het effect en stuur bij waar nodig
 - Bij twijfel: vraag advies!
- Samenwerking maakt vele kleine bijdragen tot een zinvol geheel

Meer weten:

www.kennisimpulsbestuivers.nl

Arjen de Groot (WEnR; coördinator)
0317-485926 / g.a.degroot@wur.nl

Ivo Roessink (WEnR; verv. coördinator; helpdesk)
0317-481692 / ivo.roessink@wur.nl

David Kleijn (Wageningen Universiteit)

Koos Biesmeijer (Naturalis)

Menno Reemer (EIS)

Coby van Dooremalen (WPR)

